

נחמד למקרא

לעילוי נשמת
שרה בת סולטנה ע"ה

פנינים מתוך הספר 'נחמד למקרא' העתיד לצאת לאור בעז"ה | פרשת ויקרא

שיהא שלו ממש, אלא סגי אם אין רשות אחרים מעכב עליו, ומהי טעמא גם קרבן איסורי הנאה כשר להקרבה, ולכן אף גזל עכו"ם אי מותר, הוי בכלל קרבנותיו.

לפ"ז א"ש, דאז היה הכל של גבוה ולא היה של אחר, כיון דגם לבניו היה אסור בשר, ושפיר היה יכול אדם הראשון להקריב, וכוונת ה"מדרש" שהכל היה שלו, לא קאי על אדם הראשון אלא קאי על הקב"ה, דכיון דהכל היה משל הקב"ה ולא הופקר לאדם הראשון ולבניו, לא היה שייך בזה גזל, אז גם אתם לא תקריבו מן הגזל, והיינו מה שיהיה רשות אחר מעכב עליו.

ונראה עוד ליישב, דהנה כל מה שנאסר בשר לאדם הראשון, הוא להמית בעלי חיים לצורך אכילה, אבל לשאר צרכיו הותר לו, וכמו שמצינו בע"ז (ח). שאדם הראשון הקריב שור לקרבן, וכן הבל הביא קרבן מן הבהמה. וא"כ יש לומר, דלענין זה של הקרבת קורבנות - כתב רש"י: "שהכל היה שלו", אבל לענין אכילה ה"נ לא הותר לו, וחשיב של גבוה.

"אשה ריוז ניוזו לה" (א, יז)

"לא ידיל וכו'. נאמר בעוף ריח נוחות, ונאמר בצבחה ריח נוחות, לומר לך אחד המרבה ואחד הממעט, וכלכל שיוני את לבו לשמים".

בברכות (ה): איתא: רבי אליעזר חלש, על לגביה רבי יוחנן, חזיה דהוה קאי בכי רבי אליעזר, אמר ליה אמאי קא בבית, אי משום תורה דלא אפשר, שנינו אחד המרבה ואחד הממעט, ובלבד שיכוין לבו לשמים. מבואר, דהמרבה והמעט שווים.

והעירו, מהא דתנן באבות (פ"ב, מ"ט) "אם למדת תורה הרבה, נותנים לך שכר הרבה". מבואר, שהשכר הוא לפי רוב התורה שלמד, ושפיר איכא עדיפות ל"מרבה".

ונראה לבאר, דהנה יש להרבות בזמן הלימוד, ויש להרבות בידיעת התורה, וא"כ י"ל, דמה דאיתא בברכות: "אחד המרבה ואחד הממעט" וכו', היינו בידיעת התורה, שאף מי שאינו יודע הרבה העיקר שיכוין לבו לשמים. ומה דתנן באבות: "אם למדת תורה הרבה" וכו', היינו שלמד הרבה זמן, וניצל את כל רגעיו ללימוד תורה, דע"ז ודאי שיש לו יותר שכר מחבירו שלמד פחות ממנו, אלא שאם שניהם למדו אותו זמן, ואחד הספיק יותר מחבירו, ככה"ג אמרינן "אחד המרבה ואחד הממעט" וכו'.

וכ"כ ב"אור זרוע" (ח"א, הלכות ק"ש, סימן ו), דאדם שטרח בתורה כל מה שהיה יכול לטרוח, אע"פ שלא עלה בידו אלא דבר מועט, נותנים לו שכר כאותו שטרח כמותו ועלה בידו הרבה, כי "לפום צערא אגרא", ומה שחלשה דעתו של ריש לקיש (עי' בבא מציעא פה): הוא משום שהיה דואג שמא ח"ו לא טרח כל הצורך לפלפל.

"ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מואהל מועד לאמר" (א, א) "ויקרא אל משה. לכל דעות ולכל אמינות ולכל כוונות קדמה קריאה (תו"כ א, ג-ג), לשון חנה, לשון שמלכתי השרת משתמשין בו, שנאמר וקרא זה אל זה וישעיהו ג, אצל לנביאי אומות עכו"ם נגלה עליהן כלשון עראי וטומאה, שנאמר (במדבר כג, ז) ויקר אלהים אל כלעם" (צ"ר נב, ט).

במסורה (כאן) איתא, דאל"ף של "ויקרא" זעירא. ובביאור הדבר נראה, עפ"מ"כ רש"י (כאן) שקריאה היא לשון חיבה, לשון שמלאכי השרת משתמשין בו, משא"כ "ויקר" הוא לשון עראי וטומאה, לשון שבה נגלה הקב"ה לנביאי אומות העולם.

לפ"ז יש לומר, דמשה רבינו ברוב ענוותנותו לא רצה לכתוב על עצמו - "ויקרא" אל משה, שהוא לשון חיבה, לכן כתב "ויקרא" באל"ף זעירא, דיש לזה משמעות של "ויקר", לשון עראי וטומאה ח"ו. וכע"ז מובא בחז"ל [עי' פירוש הרא"ש (במדבר יב, ג) "אור החיים" (שמות לד, כט)] שמשם רבינו לא רצה לכתוב על עצמו "עניו" ביו"ד, ואמר לו הקב"ה חייך שתכתוב גם "מאוד", והיינו דכתיב (במדבר יב, ג) "והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה".

ומה שלא השמיט האל"ף של "ויקרא" לגמרי, משום שלא יהיה הספר תורה חסר, שהרי הקב"ה ציוה לו לכתוב "ויקרא" עם אל"ף. ועוד, דהא בחז"ל (סוטה ה). מבואר, שתלמיד חכם צריך שיהא בו שמינית שבשמינית שבגאווה, לכן כתב באל"ף זעירא, שעדיין יהיה לזה משמעות של חיבה.

"דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם" (א, ב)

"אדם. למה נאמר, מה אדם הראשון לא הקריב מן הגזל, שהכל היה שלו, אף אתם לא תקריבו מן הגזל" (ויק"ר ב, ז).

בסנהדרין (נט): איתא: "אמר רב יהודה אמר רב, אדם הראשון לא הותר לו בשר לאכילה, דכתיב (בראשית א. כט) לכם יהיה לאכלה, ולכל חית הארץ, ולא חית הארץ לכם". ומבואר ברש"י (שם, ד"ה לא הותר, וד"ה כירק עשב), שלא הופקרו הבהמות לאדם הראשון ועדיין היו של גבוה, ורק לאחר שהותר בשר באכילה, הופקעו הבהמות מגבוה וניתנו לבני אדם, עיי"ש.

והעירו, אמאי הכא נקט רש"י לשון - "שהכל היה שלו", הרי הבהמות לא היו שלו, אלא של גבוה.

ובספר "פרדס יוסף" (כאן, אות ז) מובא ליישב, עפ"מ"כ ה"חתם סופר" (א"ח, סימן קפ) ד"קרבנו" אינו דומה ל"לכם", דאין צריך

פנינים מתוך הקונטרס "אשר התעללתי במצרים"

רמזים לעשרת המכות

בברית בין הבתרים, הבטיח הקב"ה לאברהם אבינו: "וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכוש גדול" (בראשית טו, יד). ופרש"י (שם) "דן אנוכי, בעשר מכות" (ב"ר מד, כ).

ויש לרמוז דברי רש"י בתיבת - "דן", דהנה תיבת "דן", בגימטריא קטנה עולה "תשע", ועם הכולל הרי "עשר", רמז, לעשרת המכות שידון בהם הקב"ה את מצרים.

עוד יש לומר, דתיבת "דן" בצירוף תיבת "אנכי" עולה "עשר", לרמז על מכת בכורות, דכתיב בה נמי - "אנכי", שנאמר (שמות ד, כג) "הנה אנכי הרג את בנך בכרך", וכמאמר בעל ההגדה: "עברתי בארץ מצרים (שם יב, יב), אני ולא מלאך, אני ולא שרף" (נחמד למקרא).

❦

"דן אנכי, מהו דן, דל"ת - מכת דם. נו"ן - מכת בכורות, שנאמר (שמות יא, א) עוד נגע אחד, [הרי מכת בכורות] ונקרא נגע" (מדרש הבאור).

❦

"כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך" (שמות טו, כו), תיבת "אשר", עולה בגימטריא - דצ"ך עד"ש באח"ב, רמז, לעשרת המכות ששם הקב"ה במצרים (נהר שלום).

❦

לאחר חטא המרגלים, נאמר (במדבר יד, כב) "כי כל האנשים הרואים את כבודי ואת אתתי אשר עשיתי במצרים ובמדבר וינסו אותי" וגו'.

והנה, מה דכתיב "ואת אתתי אשר עשיתי במצרים", הם עשרת המכות. ויש לרמוז זאת בתיבת - "אתתי" [שנכתבה חסרה שתי וי"ן], דהנה "אתתי" בגימטריא קטנה עולה "עשר", רמז לעשרת האותות - המכות שעשה הקב"ה במצרים (נחמד למקרא).

תכלית המכות

"וידעתם כי אני ה' (י, ב), לשעה ולדורות, כי מתוך המוסר הזה שנתן הקב"ה במצרים, יכירו ישראל לדורות וידעו שמו הגדול, גם אומות העולם יתייחסו בהם, ויראו ויקחו מוסר" (רבנו בחיי).

❦

כל המכות האותות והמופתים שהראה הקב"ה לפרעה, הם כדי להראות כח מעשיו לברוא העולם יש מאין, כמו שנאמר (ז, יז) "בזאת תדע כי אני ה'", וממילא יראו שכל הארץ שלו, ובדין נתן לישראל את ארץ ישראל, ולא יאמרו ליסטים אתם (ילקוט דוד).

ענינים שונים בעשרת המכות

עשר פעמים ציטתה שרה אמנו למלאך להכות את פרעה, ובעשר מכות לקה, סימן עשתה לבניה - שעתיד פרעה ללקות עשר מכות (זוהר הקדוש).

❦

אותו הלילה שבו נלקחה שרה אל פרעה, ליל פסח היה, והביא הקב"ה עליו ועל ביתו נגעים גדולים, להודיעו, שכן הוא עתיד להכות את מצרים בנגעים גדולים (פרקי דרבי אליעזר).

גמ"ח וויז כשר | 5 ש ליום | 100 ש פיקודן | 052-7169480

מצרים דנו בניו של הקב"ה דינים קשים, נתמלא עליהם הקב"ה חמה, והיכם מכה ראשונה ושניה, ולא שבע מדמם, שפטם עשר פעמים, ואמר לא עשיתי להם כלום, עד שבאו לים, והרג המונים שאין להם חקר (שמות רבה).

❦

"המסות הגדולות אשר ראו עיניך האותות והמפותים הגדולים ההם" (דברים כט, ב), המסות, שהיו המכות ממיסות גופם של מצרים. האותות, שהיו המכות נרשמות על גופם, דם צפרדע כנים וכו'. המופתים, שהיו המכות מפתות אותם, שהיתה הפסקה והרווחה בין מכה למכה, ועל ידי זה לא היו חוזרים בהם (דברים רבה).

❦

"ואת אותתי אשר שמתי בם" (י, ב), וכן אמר דוד המלך (תהלים קה, כז) "שמו בם דברי אותותיו", מלמד, שהיו המכות נרשמות בגופם של מצרים באותיות (מדרש תהלים).

❦

אמרו חז"ל, שבשעה שלקח פרעה את שרה אמנו, שלח הקב"ה נגעים על פרעה, ואותם נגעים היו מעין עשרת המכות ששלח אח"כ ע"י משה רבינו, ומסתמא היו המכות כתובות אצל פרעה בביתו. זהו שנאמר (ז, כג) "ויפן פרעה ויבוא אל ביתו ולא שת ליבו גם לזאת", שאע"פ שפנה לביתו וראה שהמכה היא מעין המכות הראשונות, לא שת ליבו גם לזאת (אזור אליהו).

❦

"ובכה ובעמך" (ז, כט), תוספת ה"א, מלמד, שכל מכה ומכה שהביא הקב"ה על המצרים במצרים, היתה של חמש מכות (רבנו בחיי).

❦

כל מכה ומכה היתה בריאה חדשה, שנבראה במיוחד לצורך המכה (מהרי"ל דיסקין).

❦

מכת ארבה היתה אף בבני ישראל, מפני שתכף הם יוצאים ממצרים, ולא רצה הקב"ה שכל תבואתם תישאר למצרים (שער בת רבים בשם כנפי נשרים).

❦

כל המכות ברגע קטן היו באות על ישראל, אך תכף היו ניצולים, והוצרכו לכך, כדי לדעת גבורות ה' וחזק המכות הבאות על מצרים (פני דוד לחיד"א).

אשר התעללתי במצרים

הקונטרס שישנה לך את ליל הסדר!

קונטרס זה עוסק בליקוט ממוקד של מדרשי חז"ל ומפרשי התורה, ממקורות רבים ונדירים, בענין עשרת המכות וקריעת ים סוף.

תמצאו בו הסבר על סדר המכות ותכליתן פירוט נרחב על כל מכה ומכה המידה כנגד מידה שהייתה בכל מכה ומכה הניסים הרבים שאירעו אנג המכות הניסים הגדולים שאירעו לעם ישראל בקריעת ים סוף, ופורענות המצרים

ניתן להשיג:

ברחוב הרב משולם ראט 4, בני ברק

לפרטים נוספים: 052-7169480

10 ש לזיכוי הרבים